

NAŠA SOLIDARNOST

Furlansko ljudstvo je prejšnji teden doživelo tragedijo, kakršne ne pomni v vsej svoji zgodovini. Res je, da je potres povzročil ogromno škodo tudi na področju Beneške Slovenije in Rezijske, toda naši beneški bratje za srečo niso imeli človeških žrtev, če izvzamemo nekaj mrtvih v vasi Podbardo. Furlane pa je žal doletelo oboje: izguba človeških življenj ter ogromna materialna škoda.

Slovensko ljudstvo je ob tej strahotni nesreči zelo blizu svojim furlanskim sosedom, katerim izraža vso svojo solidarnost, z njo sočustvuje in s katerimi deli žalost in tegobe. Toda ob tej strahotni žalostni Slovenci svojim zahodnim sosedom morajo predvsem izreči besedo POGUMA. Res je, da je potres povzročil globoke rane, saj je ostalo brez strehe več kot 100 tisoč ljudi, da je bilo popolnoma porušenih več kot 10 tisoč hiš, da je bilo hudo poškodovanih 7 tisoč stanovanj, da je bilo porušenih mnogo cerkva, da so bili razdejani kulturni spomeniki in zlasti, da ne bo mogoče nikdar ugotoviti natančnega števila človeških žrtev ter da bodo mnogi vse življenje čutili na lastni koži posledice strahotne nesreče. Toda prav tako je res, da ima furlansko ljudstvo v sebi toliko moči, da bo pogledalo resnici v

obraz in takoj pričelo z obnovo svojih razdejanih trgov, vasi in zaselkov ter razmeroma v kratkem času ustvarilo eksistenčne pogoje na vsem po potresu prizadetem področju.

Prav v teh urah preizkušnje se mora in se bo izkazal pravi značaj furlanskega ljudstva. Prav zdaj bodo prišla do polne veljave njegova žilavost, marljivost, sposobnost, samozavest, ponos ter izredni čut za zdrav varčevanje.

Dolžnost in naloga celotne državne skupnosti je, da temu ljudstvu, ki so mu

zanikali in mu v marsičem še danes zaničkajo njegovo identiteto in katerega pripadniki si prav zaradi tega morajo v velikem številu služiti kruh v tujini, da na razpolago sredstva, s katerimi si bo samo obnovilo svojo furlansko domovino.

Slovinci v Italiji smo seveda s svojimi furlanskimi sosedi popolnoma solidarni. A ne samo to. Odločno podpiramo tudi njihovo voljo ter zahtevo, da si sami, se pravi brez vmešavanja birokratov iz drugih krajev (dalje na 2. strani)

DRAGO LEGIŠA

Groza potresa v Furlaniji

Tržaško življenje zadnjega tedna, še bolj pa življenje v vsej deželi Furlaniji - Julijski krajini se je odvijalo in se še vedno odvijalo — v znamenju strašnega potresa, ki je v noči od četrta na petek pretekli teden porušil mnogo krajev v vzhodni polovici Furlanije in zahteval veliko smrtnih žrtev. Do hipa, ko to pišemo, so potegnili izpod ruševin že skoro 900 trupel, število ranjenih pa znaša nad 1500; od tega jih je kakih

sto v resnem stanju. Ljudi brez strehe je po ocenah deželne uprave okrog 150.000, t. j. kaka petina vsega prebivalstva v Furlaniji. Točnega števila še nihče ne ve, kajti mnogi ljudje so zbežali iz razmajanih hiš ali pa so jih morali zapustiti na zahtevo reševalcev, ker je bivanje med omajanimi stenami nevarno. Vendar se bodo nekateri nedvomno lahko vrnili na svoje domove, ko se bo izkazalo, da ni več nevarnosti, da bi jim ob kakem novem močnem sunku zgrmeli na glavo.

Pomoč je bila hitra in učinkovita. Tisti brez strehe so zdaj že vsi našli mesto pod šotorom v številnih šotoriščih ali v vagonih posebnih vlakov, ki stojijo na postaji v bližini potresnega območja. V načrtu je bilo tudi, da bi dali potresencem na razpolago odslužene prekoceanske ladje, ki so zasidrane v Genovi in v Trstu, vendar se je izkazalo, da takorekoč nihče noče oditi iz svojega domačega kraja. Furlani imajo radi svojo zemljo in se odstranijo z nje samo v veliki sili, če so npr. prisiljeni v izseljeništvu. A tudi potem se stalno vračajo in cilj vsega njihovega dela v tujini je zaslужiti toliko denarja, da si postavijo doma novo hišo. To so mnogi tudi že dosegli. Mnogo teh hiš pa je zdaj podrli potres. Toda furlansko prebivalstvo se hoče čimprej samo lotiti obnove hiš, zato hočejo ostati ljudje doma in ne marajo niti slišati o kaki oddaljitvi od domačega kraja ali o naselbinah barak, kakršne so npr. nastale v dolini Belice na Siciliji, ki jo je pred leti tudi opustošil potres. Ljudje tam še zdaj bivajo v barakah. To je pravi strašilni vzgled za Furlane. »Ne barak«, pravijo, »ampak zaenkrat šotore, čimprej pa obnova«. Potresenci zahtevajo, da se jim omogoči, da sami obnavljajo svoje domove, brez zanašanja

(dalje na 3. strani)

Pogum sredi razdejanja v Rezijski dolini

Po razdejanju, na katero srečamo na poti iz Vidma pa vse do Pušje vasi in Mužca, se odpre Rezijska dolina. Na Bili kot osvoboditev iz mučnega okolja. Vendar pa je ta vtis le kratkotrajen, kajti čim se prične cesta vzpenjati, se nam pred očmi pojavi novo razdejanje, ki je najprej vidno na tej slabo asfaltirani cesti. Pot je vsa polna kamenja, ki so ga pridni Rezijani takoj spravili v kraj, da bi reševalnim ekipam dovolili dostop z avtomobili. Razdejanje se nam v vsej svoji luči prikaže ob vstopu v Ravnico, kjer je potresni sunek vzdržala le šola, vsa ostala poslopja pa kažejo večje ali manjše razpoke. Niti ena sama hiša v vsej vasi ni več vseljiva, tudi najnovejše ne. Nekoliko izven vasi je nova hiša bivšega župana Enka Letiča in njegove žene, ki je doma iz Dutovelj. Še večje pa je razdejanje v Osojanah, kjer je vse dobesedno porušeno.

Rezijska dolina je bila ena od zadnjih, v katero je dospela prva pomoč. Vse do petka popoldne sploh ni bilo vesti iz teh krajev. Šele zvečer so domačini telefo-

nirali na radio in sporočili stanje. Tedaj se je pričela akcija, ki je po prizadevnosti Rezijanov kaj kmalu dala prve sadove. Skoraj vse prebivalce so že v noči od sobote na nedeljo razmestili po šotorih, čeprav se je po nekaterih gnetlo tudi po 20 in več ljudi. Vojna mornarica je pripeljala železne postelje, skavti in taborniki hrano, zdravstvena pomoč je prišla iz Emilije.

V soboto so se prebivalci sami organizirali. Po pet, šest družin se je spravilo skupaj v isto šotorišče. Skupaj so znesli, kar jim je ostalo od razdejanja, složno so si delili, kar so imeli. Prišli so prvi emigranti, da se na lastne oči prepričajo o stanju. Zanimalo se je govoriti o bodočnosti vasi, kajti nihče niti od daleč ne misli, da bi zapustil rodno zemljo. »Če nam bodo pomagali, bomo pozidali vasi in obnovili življenje, daj te nam cement in gradbeni material, pridne roke imamo sami, drugega pa ne potrebujemo.« Tako pravijo v Rezijski. Naravna katastrofa je uničila hiše in poslopja, toda ne ljudi in njihove trdne volje po življenju.

Saša Rudolf

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 16. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Cherubini: Kvartet v f duru. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Kukavičji Mihec«. Napisal Pavle Zidar. Dramatizirala Marjana Prepeluh. IV. del. R.O. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Hlapci«. Drama, napisal Ivan Cankar. SSG v Trstu. Režija: Branko Gombač. 17.20 Orkester »Musiclub«. 17.30 Šport in glasba. 18.30 Nedeljski koncert. 19.10 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.20 Nedelja v športu.

: : PONEDELJEK, 17. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Taborništvo in gozdovništvo«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Scenska in baletna glasba. 19.15 Odvetnik za vsakogar. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Pianist Leon Engelman Dane Škerl: Pet miniaturnih improvizacij; Tri miniaturne; Nokturno št. 1. Božo Kantušer: Preludiji in fuga; Franjo Luževič: Tri skladbe - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

: : TOREK, 18. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist Nathan Milstein, pianist Artur Balsam. 19.00 Jazz ansambel Renata Sellanija. 19.10 Ustvarjalec pred mikrofonom: Milko Bambič. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 E. Wolf-Ferrari: Stirje grobjiari, opera. : : SREDA, 19. maja, ob: 7.00 Koledar. 1.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Pesmi in pravljice za vas: polček s hiško gre okrog«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.50 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 »La piccola orchestra giuliana«; vodi Nino Gardi. 19.15 Avtor in knjiga. 19.35 Western-pop-folk. 20.00 Šport: 20.35 Simfonični koncert. Vodi Aladar Janes. Sodeluje pianist Marcello A-bado. 21.50 Glasba za lahko noč.

: : ČETRTEK, 20. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Glasbena dejavnost Slovencev v Trstu od leta 1948 naprej. (Aleksander Rojc). 18.50 »New Swing Quartet« in »Crne vrane«. 19.10 Človek pred rojstvom (Vito Sinopoli). 19.25 Za najmlajše: »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Pesek v kolesju«. Radijska drama, napisal Alfredo Balducci, prevedla Alenka Rebula Tuta. R.O. Režija: Stana Kopitar. 21.20 Skladbe davnih dob. 21.40 Glasba za lahko noč.

: : PETEK, 21. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Ljudje in poklici: vodnik in vodič«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sopranistka Nerina Pelicon, pianist Valdo Medicus. 19.10 B. Pangerc: »V oranžastem večeru«. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Rado Simoniti. Sodelujejo sopranistka Zlata Ogjanovič, mezzosopranistka Božena Glavak in Milka Evtimova, tenorista Simon Gugulovski in Jurij Reja, baritonist Stane Koritnik in basist Ivan Sancin. Orkester ljubljanske Opere. 22.10 Glasba za lahko noč.

: : SOBOTA, 22. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantična simfonična glasba. 19.00 Jazz kvintet Reda Garlanda. 19.10 Župnijski krožek v Sv. Križu. 19.25 Ritmični orkester RAI iz Rima. 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Dora«. Napisala Pavlina Pajkova, dramatizirala in režirala Lojzka Lombar II. del. FO. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Glasba za lahko noč.

PRIPRAVE NA VOLITVE

Zaradi strahotnega potresa, ki je prejšnji teden tako hudo prizadel področje Furlanije, je seveda stopilo nekoliko v ozadje vprašanje političnih volitev, ki bodo 20. in 21. junija. Rok za izpolnitev vseh formalnosti, ki jih predvideva volilni zakon, pa kljub temu teče dalje in do 19. maja morajo vse stranke, ki se nameravajo udeležiti volitev, predložiti kandidatne liste. Rok je bil v primeri s prejšnjimi volitvami znatno skrajšan. Novi predpisi očitno favorizirajo vsedržavne stranke, se pravi velike stranke, katerim sploh ni treba zbirati podpisov za predložitev kandidatnih list. Vse tiste stranke, ki so imele svoje predstavnike v razpuščenem parlamentu, lahko predložijo kandidatne liste brez podpisnikov.

Kar zadeva Slovence v Italiji, je treba povedati, da se bo tokrat predstavila na volitvah Slovenska skupnost in nastopila s svojimi kandidati tako v tržaškem volilnem okrožju kot v goriškem in videmskem, se pravi, da bo Slovenska skupnost tokrat prisotna na vsem ozemlju Furlanije - Julijske krajine, torej tudi v Beneški Sloveniji, Režiji in Kanalski dolini. Kot smo zvedeli, bodo v tržaškem volilnem okrožju kandidirali za poslansko zbornico občinski svetovalec v Trstu dr. Rafko Dolhar, občinski svetovalec v Dolini Boris Gombač, občinski svetovalec v Nabrežini Antek Terčon in občinski svetovalec v Dolini prof. Alojz Tul. Za senat bosta na Tržaškem kandidirala prof. Aleš Lokar in inž. Milan Sosič. Medtem, ko pišemo, še ne poznamo imen kandidatov v

goriškem in videmskem volilnem okrožju. Vemo le, da bo kot nosilka liste kandidirala za poslansko zbornico občinska svetovalka v Doberdobi Marija Ferletič.

Komunisti na Tržaškem bodo kandidirali časnikarja Stojana Spetiča za poslansko zbornico, Jelko Gerbec pa za senat. Na osnovi zadnjih volitev je izvolitev Jelke Gerbec zagotovljena, medtem ko vse kaže, da bo za polsanca izvoljen komunistični deželni tajnik inž. Cuffaro, ki je nosilec liste.

NOVICE

Novonacistični krogi v Avstriji, katerim gre do na limanice tudi nekateri predstavniki demokratskih strank, prirejajo proslave tisočletnice Ostmarke, t.j. ozemlja, ki je bilo odtrgano od tedanje Karantanije in postalo središče nemške Avstrije. Proslave očitno namigujejo na nacistično »Ostmarko«, kot je Hitler pimoval priključeno Avstrijo. Novonacistična nevarnost v Avstriji postaja realnost, ki jo socialistična in ljudska stranka še vedno podcenjujeta, a jo občutijo koroški Slovenci vedno bolj na svoji koži.

Udeleženci tabora ob stoletnici Cankarjevega rojstva na Opčinah so za prvo pomoč žrtvam po potresu zbrali 100.000 lir. Vsoto bodo prireditelji izročili duhovnikom skupine DOM v Beneški Sloveniji.

V kletnem gledališču na magistratu (županstvo) v Beljaku je priredila razstavo skupina »Mladjevci«. Slike in grafike so razstavili Ernst Arbeitstein, Jože Boschitz, Hubert Greiner, Gustav Januš, Valentin Oman, Iska Rano, Jože Stefan, Rihard Vakaj in Zorka Weiss. Pri odprtju so brali iz svojih del mladjevci Janko Messner, Valentin Polanšek in Gustav Januš. Umetniška skupina mladjevcev je razstavljala doslej že v Celovcu, Trstu, Kranju in Mariboru.

Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji si je izvolilo na občnem zboru v Celovcu nov odbor. Predsednik je Janko Messner, podpredsednik Gustav Januš, tajnica Olga Vouk, odbornika pa sta Florijan Lipuš in Anita Hudl. Na občnem zboru so počastili spomin umrlega člana Metoda Turnška.

Naša solidarnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

iev in dežel, ponovno postavijo na noge svoje hiše, svoje kmetije, svoje delavnice in svoje tovarne. Predvsem pa razumemo in podpiramo njihovo odločitev, da svoje domačije, svoje vasi in trge ter zaselke obnovijo na tistih mestih, kjer so bili stoletja in stoletja, dokler jih ni razdejal potres. V tej odločitvi namreč vidimo tudi trdno voljo do ohranitve furlanske bitnosti, ki se mora v prihodnjem še bolj uveljaviti in dobiti priznanje, ki mu pritiče po vseh pisanih in nepisanih zakonov. To bo delno plačilo za trpljenje, ki ga je furlansko ljudstvo moralo pretrpeti, in za trpljenje, ki ga še čaka v bližnji bodočnosti.

SKOZI DALJNOGLED

JE RES TAKO TEŽKO RAZUMETI?

Nekaterim ali pravzaprav mnogim v Italiji je strašno težko razumeti — tako se zdi — vse tisto, kar je v zvezi z individualnostjo slovenskega naroda. Tako smo npr. nedavno slišali v ciklusu o manjšinah v Italiji napoved radiotelevizijskega napovedavca, ki je proglasil kakih 2000 potomcev dalmatinskih beguncev v občini Acquaviva v Abrucih za »Slovence« (Sloveni).

Notranji minister Cossiga pa je na svoji nedeljski tiskovni konferenci, na kateri je odgovarjal na časnikarska vprašanja o potresu v Furlaniji in o tem, kaj je vlada že

storila, da bi jim nudila pomoč, z resnično začudenostjo povedal, da je naletel v kraju Pian di Resia na prebivavstvo, ki govori rusko. »V Furlaniji sem zdaj prvič zvedel za njeno zanimivo zgodovino,« je rekel. »Ali veste, da sem naletel tam na prebivavstvo — točneje povedano v Pian di Resia — ki govori rusko?«

Vsaj na tiskovni konferenci ni bilo nikogar, ki bi mu bil pojasnil, da tisti ljudje ne govorijo rusko (to je mogel »zvedeti« kvečjemu od kakega človeka, ki je vzel preveč zares krivo tezo nekega poljsko-ruskega slavista v preteklem stoletju), ampak eno izmed narečij slovenskega jezika.

Razprava RAI-TV v deželni svet

Prejšnji četrtek je bila na dnevnem redu deželnega sveta tudi razprava o reformi radia in televizije ter izvolitev devetčlanske deželne komisije za nadzorstvo nad radiotelevizijskimi oddajami. Odbornik Cocianni je najprej podrobno poročal o vseh posegih in prizadevanjih deželnih organov v času od izglasovanja zakona o reformi RAI-TV do danes. Priznal je sicer, da je naša dežela precej zaostala za ostalimi zaradi preobremenosti z delom in ker je manjkala neka koordinacija dela. Bila pa je prisotna pri vseh sestankih in seminarjih, ki so jih pripravile druge deželne uprave. Prav tako pa je podprla predlog za ustanovitev posebne meddeželne odbora za boljšo povezanost in informativnost na tem področju in boljše stike s parlamentarno nadzorno komisijo nad RAI-TV. Posebno pa sta predsednika deželnega sveta in odbora pred kratkim odločno posegla pri vodstvenih organih radijske ustanove, potem ko je bil vsem deželnim organom predložen predlog o podrobnejši decentralizaciji in demokratizaciji radijskih in televizijskih oddaj, torej tudi v naši deželi. Iz dokumenta je jasno razvidno, da je ostala naša dežela precej zanemarjena, saj za tržaški sedež ni nobene posebne obveze niti glede upravne preureditve niti glede finančnih sredstev, ki so potrebna za uresničitev slovenskih in italijanskih televizijskih oddaj in za izboljšanje radijskih.

Odbornik Cocianni je podrobneje analiziral prav nekatere odlomke tega dokumenta in pomisleke, ki sta predsednika izrazila vodilnim osebnostim radijske ustanove v Rimu. Ti pomisleki ali dejanske zahteve naše dežele se tičejo najprej ustanovitve produkcijskega centra za radijske in televizijske oddaje v našem mestu. Od tega je potem odvisno, koliko finančnih sredstev bo na razpolago za ta sedež, koliko osebja bo treba pri tem uporabiti, kako obogatiti programske oddaje in kako izboljšati slovenska in italijanska poročila, s tem je povezano vprašanje razpoložljivosti tehničnih pripomočkov. Naša dežela se nato zavzema, da bi v najkrajšem času prišlo do začetka slovenskih in italijanskih te-

levizijskih oddaj (po možnosti že v teku letošnjega leta). Te oddaje pa je treba sestavljati, programirati in jih snemati ter oddajati iz Trsta, ne pa kot neke nakazuje omenjeni dokument, da bi se za oddajanje posluževali milanskih televizijskih študijev. Deželni odbornik se je na koncu obvezal, da bodo deželni organi zastavili vse sile, da se bodo te upravičene zahteve tudi uresničile.

Nato so predstavniki vseh političnih skupin posegli v diskusijo bodisi o poročilu deželnega odbornika, bodisi o sestavi nadzorne komisije. Najbolj ostro sta nastopila zastopnik Slovenske skupnosti Štoka in članica Furlanskega gibanja Puppinijska. V deželni komisiji namreč omenjeni stranki nimata svojih predstavnikov. To je tembolj čudno, saj bo nova komisija poklicana, da bo odločala tudi o slovenskih oddajah. Medtem ko se o oddajah v furlanskem jeziku sploh ne govori. Oba predstavnika sta zato v znak protesta zapustila sejo dvorano. Zanimiv je bil poseg komunista Collija, ki se je zavzel za resnično demokratizacijo. Po njegovem bo reforma ostala le na papirju, če ji odgovorni dejavniki ne bodo znali dati prave vsebine in če nove oddaje ne bodo odražale dejanskega stanja v naši deželi tako na politični, druž-

beni, kulturni in gospodarski ravni. Tudi demokristjan Biasutti se je zavzel za resno decentralizacijo in za pluralističen dostop vsem skupinam, ki imajo dejansko kaj koristnega doprinesti razvoju v naši deželi.

Ob koncu je deželni svet izvolil devetčlansko komisijo za radiotelevizijsko službo v kateri so za KD Beltrame, Rosolini in Slama, za KPI Inwinkel in Spetič, za PSI Pasante, PSDI Mayer, PRI Cassola in PLI Cecovini. Komisija bi se morala sestati v najkrajšem času in takoj pričeti z delom.

—0—

Iz poteka seje deželnega sveta je bilo jasno razvidno, da je Krščanska demokracija s pomočjo svojih starih in novih zavznikov izključila iz nadzornega odbora predstavnika Slovenske skupnosti, kar je posledica kritičnih stališč, ki jih ta politična organizacija v zadnjem času zavzema do italijanske stranke relativne večine. S tem pa je Krščanska demokracija dejansko izključila iz nadzornega odbora predstavnika *dela slovenske manjšine*, kar nikakor ni opravičljivo in tudi ni v skladu z duhom zakona o reformi. Gre dejansko za primer političnega nasilja, ki ga Slovenci jemljemo na znanje. Kdor je pri KD za to odgovoren, naj ve, da je velika reva, če misli, da nas bo s takšnimi metodami ustrahoval.

Ena izmed teorij o Etruščanih

II.

Z razvozlanjem etruščanskega jezika se je trudilo doslej že veliko znanstvenikov in kot rečeno, so bili doseženi že tudi delni, čeprav majhni uspehi. S tem se je poskusil tudi Slovenec prof. Anton Berlot iz Nove Gorice, ki je že pred leti objavil plodove svojih študij v posebni nemško pisani knjigi z naslovom »Eine Studie der Sprachen der Rassenen oder Etrusker« (tj. Študija o jezikih Rasenov ali Etruščanov). Prof. Berlot je prepričan, da je razkril skrivnost etruščanskega jezika ali jezikov. O pravilnosti svojega razkritja bi, razumljivo,

rad prepričal tudi druge in temu je veljalo verjetno tudi njegovo predavanje v Gorici. Tudi v slovenskem tisku je že večkrat pisal o svojem odkritju in nekatere tudi prepričal, med njimi nekega znanega slovenskega pisatelja. Po mnenju prof. Berlota je bil jezik nekdanjih Etruščanov močno podoben praslovanskemu jeziku, tako da bi mogli veljati Etruščani celo za nekatere prednike ali sorodnike Slovanov. V dokaz svoje teorije navaja prof. Berlot besedila prevedenih etruščanskih napisov in ti prevodi res zvenijo zelo »praslovansko«, s svojimi mnogimi šumniki in sičniki, zlasti z glasovi š inšč. Kar zadeva ime »Rase-

(Dalje na 7. strani)

—0—

Groza potresa v Furlaniji

(nadaljevanje s 1. strani)

nja na kake birokratske ustanove. To jim je bilo s strani notranjega ministra Cossiga in vlade tudi obljubljeno. Vsa sredstva za obnovo bodo šla preko občin in deželne uprave — če bodo namreč obljube izpolnjene. Furlansko ljudstvo je dalo ob tej priložnosti čudovit vzgled navezanosti na lastno zemljo, pa tudi vzgled poguma, samopobude in ponosa. »Dajte nam denar in opeko, pa si bomo pomagali sami,« pravijo.

Večino ljudi, ki jih je pokopal potres pod ruševinami, so odkopali mrtve, toda dogajalo se je tudi, da so potegnili še po več dneh koga še živega izpod razbitin, med njimi tudi otroka. Mrtve so čimprej pokopali zaradi nevarnosti epidemij; toda doslej ni nobenega pojava kake epidemije. Sicer pa so vse prebivalstvo na prizadetem poročju cepili. Radiotelevizija je takorekoč nepretrgoma poročala s potresnega pod-

ročja, tako tudi slovenski radio Trst A. O svojih vtisih s potresnega področja je poročal po radiu najprej Saša Rudolf, potem pa še Sergij Pahor.

Potres je prizadel tudi Rezijo in Slovensko Benečijo, vendar bolj obrobno. Glavna središča potresa so bili Kraji Buia, Humin (Gemona), Pušja ves (Venezia), Maiano, Tarcent, Artegna, Mužec (Moggio) in sosedna področja.

Za pomoč potresencem v Furlaniji zbira po vsej Italiji, pomoč pa prihaja tudi iz tujine. Med prvimi, ki je priskočila na pomoč, je bila Slovenija, čeprav so bila pri potresu prizadeta tudi obmejna območja na Primorskem, kjer je bilo prizadete precej materialne škode, nekaj deset ljudi pa je bilo tudi ranjenih. Potres in tudi vse poznejše potresne sunke, ki se ponavljajo vse do zdaj, so občutili po vsej Sloveniji, močno pa do Postojne in Slovenske Istre.

PROSTOR MLADIH

MLADOLETNI TAJNI AGENT

Na pobudo policije in z dovoljenjem staršev je obiskal neki 14-letni fantič iz Jacksonvilla na Floridi dvanaest najbolje založenih trgovin s pornografijo. Takoj ko je prišel iz kake trgovine s polnimi žepi in rokami pornografskega blaga, so stopili v trgovino policisti, ki so čakali v bližini, in aretirali lastnika pod obtožbo, da je prodal pornografijo mladoletnikom in da jih s tem pohujšuje. Obiskal je, kot rečeno, dvanaest trgovin in vseh dvanaest lastnikov je romalo v zapor. Policija, ki je hotela s to operacijo presenetiti trgovce s pornografijo pri dejanju, ni hotela izdati imena svojega mladega pomočnika. Pač pa je povedala, da so pristali njegovi starši na to pod pogojem, da tudi oni počakajo sinka v bližini vsake trgovine. Seveda zato, da so mu takoj odvzeli nevarno breme.

Prezgodnja smrt dveh slovenskih glasbenikov

Na Tržaškem in Goriškem je v nedeljo, 9. t.m., globoko odjeknila žalostna vest, da sta se na cesti Ljubljana - Zagreb smrtno ponesrečila prof. Erminij Ambrozet in prof. Jožica Lasič. Celotna naša slovenska skupnost je z njuno smrtjo izgubila talentirana glasbenika, ki bi gotovo še veliko prispevala zlasti na glasbenem področju, če ju kruta usoda ne bi bila tako iznenada iztrgala iz naše srede.

Erminij Ambrozet je bil doma iz Škedenja pri Trstu, kjer se je rodil pred 43. leti. Glasbo je študiral v Ljubljani, kjer je tudi diplomiral iz klavirja. Skoraj dvajset let je poučeval klavir pri Glasbeni Matici v Trstu in bil dolgo let tudi duša njene podružnice v Nabrežini. Nabrežinci so ga zato smatrali za svojega, saj menda ni večšana, ki ne bi kdaj bil slišal njegovega gromovitega smeha, njegovih hudomušnih pripomb, a ki ne bi tudi poznal njegovih pobud, predlogov in načrtov, skratka njegove naravnost vulkanske energije. Erminij Ambrozet je na Tržaškem vzgojil celo vrsto pianistov, ki delajo čast sebi in naši narodni skupnosti. Na žalost smo ga izgubili, ko bi lahko

še veliko dal iz sebe. Ostal pa nam bo v trajnem spominu kot človek, ki je kljub svojemu bohemskemu značaju krepko prispeval h kulturni rasti naše slovenske narodne skupnosti.

Prof. Jožica Lasič je bila doma iz Sovodenj, kjer se je rodila pred 25 leti. Lani je na tržaški univerzi diplomirala iz književnosti, poleg tega se je pripravljala na diplomski izpit na tržaškem konservatoriju. Bila je Ambrozetova učenka in usoda je hotela, da je našla prezgodnjo smrt, ko se je z njim vračala s koncerta v Osijeku. Njena smrt pomeni veliko izgubo za Glasbeno Matico na Goriškem in za ves naš glasbeni svet.

Družinam obeh pokojnikov izrekamo globoko občuteno sožalje.

OB STOLETNICI CANKARJEVEGA ROJSTVA priredi Društvo slovenskih izobražencev večer, posvečen velikemu slovenskemu pisatelju. Predaval bo ugledni slovenski teolog

dr. VLADIMIR TRUHLAR
DUHOVNOST PRI IVANU CANKARJU

Večer bo v ponedeljek, 17. maja 1976, ob 20.15 v dvorani Slovenske prosvete Donizettijevi ulici št. 3.

—o—

Slovenski kulturni klub, ulica Donizetti 3/I. vabi v soboto ob 19.15 na predavanje o procesu proti zločincem Rižarne-Predaval bo

DR. DRAGO ŠTOKA
ki je zastopal civilno stranko na procesu.

Obveščamo zainteresirane člane kluba, da se bo istega dne ob 17. uri sestal literarni krožek, ki ga vodi prof. Zora Tavčar - Rebula.

Vabljeni!!!

Povezovanje športne dejavnosti v šolah in društvih

(Sestanek Zavodskega sveta Enotne srednje šole »Srečko Kosovel« na Opčinah s športnimi društvi območja)

Naloga sodobne šole ni več, da mladino pripravlja na življenje, ampak tudi, da jo vključuje v življenje (te naloge seveda ne more opravljati samo šola). Kako lahko šola prispeva, da se čimveč mladine aktivno vključi v razne dejavnosti v domačem kraju, kaj konkretno narediti, da bi se mlad človek čutil del širše življenjske skupnosti, kako torej prispevati, da bi mladina smiselno in aktivno uporabljala svoj prosti čas, kako zainteresirati za reševanje te problematike še druge družbene dejavnike, ta in druga vprašanja so bila čisto predmet diskusij v zavodskem svetu Enotne srednje šole »Srečko Kosovel« na Opčinah, saj se je morala prav ta šola resno spoprijemati z nekaterimi pojavi, ki so v tesni zvezi s spremenjenimi življenjskimi razmerami na podeželju. Šola je v okviru danih možnosti skušala biti kos novim problemom. Zato tudi pobuda zavodskega sveta za sestanek s predstavniki športnih društev, ki delujejo na območju šole, da bi videli,

kaj se da na tem področju izboljšati, kje skupno delati in sodelovati.

Potem ko so predstavniki zavodskega sveta uvodoma obrazložili prisotnim predstavnikom športnih društev (sestanka so se udeležili predstavniki društev Kras, Polet, Primorac in Zorja, manjkali pa le predstavniki Gaje), čemu so jih povabili na sestanek, je prof. Drasič obrazložil temeljno usmeritev telesne vzgoje v šoli. Slednja skuša biti na eni strani čim bolj vsestranska, na drugi strani — glede športne de-

(Dalje na 8. strani)

—o—

Tudi Trst se trese

Tržaškemu mestu je bilo na srečo prizaneseno z mrtvimi in z veliko materialno škodo, vendar je bilo potresne sunke prve noči (začeli so se malo pred deveto uro) kot tudi vse poznejše močno občutiti tudi v Trstu. Pri prvem sunku v četrtek zvečer, ki je bil sicer precej močan, tako da smo imeli občutek, da se nam pogreza zemlja pod nogami (spremljalo pa ga je tudi zamolklo podzemeljsko bučanje), pa si nihče mislil, da bo imel potres take posledice v bližnji soseščini, v Furlaniji. Dejansko se je ves obseg razdejanja tam razodel šele naslednjega jutra, ker je bila večina krajev tako razdejana, da sploh ni bilo mogoče sporočiti nesreče daleč. Vse zveze, posebno z manjšimi kraji, so bile pretrgane.

Isto noč smo občutili na Tržaškem še dva sunka, ki sta napravila nadaljnjo škodo v Furlaniji, pri nas pa samo še bolj vzne mirila in prestrašila ljudi. Nekateri so prebili noč rajši na prostem. Na srečo je bilo tedaj prav toplo vreme. Od tedaj ni minil dan in zlasti nobena noč, da bi ne bilo potresnih sunkov, ob katerih živketajo krožniki in omarah in poskakujejo vaze na mizah, vedno pa jih spremlja tudi čuden podzemeljski šum ali grmenje. Ljudje se vznemirjeno sprašujejo, koliko časa bo to še trajalo. Mnogi, zlasti tisti, ki živijo sami, so hudo prestrašeni.

CANKARJEV TABOR NA OPČINAH

V nabasano polni Finžgarjevi dvorani na Opčinah je bila v nedeljo popoldne Cankarjeva proslava za stoletnico njegovega rojstva. Zamišljena je bila kot tabor na prostem, a dež je to preprečil. Spored je obsegal nastop združenega pevskega zbora pod vodstvom Huberta Mamola in nastop otroškega pevskega zbora iz Mačkol pod vodstvom Ljube Smotlak ter recitacije iz Cankarjevih del, govor pa je imel Saša Martelanc. Poudaril je tisto, kar je Ivan Cankar dejansko bil: svoboden umetnik, ki si ga ne sme nihče lastiti kot svojega, najmanj pa kak politični tabor, da bi ga izkoriščal v svoje namene; bil je glasnik vesti, idejnega pluralizma, svobodne in slovenske besede, želel je svojemu narodu svobodo in moralno zdravje brez pojavov hlapčevstva in hinavstva. Sledil je družabni del z igranjem orkestra Taims.

Prvomajska proslava v Slomškovem domu v Bazovici

Na prostornem igrišču ob Slomškovem domu v Bazovici je 1. maja govoril Zorko Harej, član vodstva Slovenske skupnosti. Govornik se je najprej ustavil pri pomenu, ki ga ima delo za posameznika, ki ga opravlja, in za družbo, kateri je namenjeno; o delavčevem položaju v preteklosti in danes ter o človekovi pravici do dela in za družbo, kateri je namenjeno; o delavčevem položaju v preteklosti in danes ter o človekovi pravici do dela in zaposlitve.

Drugi del govora je Harej posvetil kraju, kjer je bilo prvomajsko praznovanje, to je ob domu, ki je bil posvečen škofu Slomšku, ki ni poznal miru in počitka, da je poma-

gal revnim in zapostavljenim; pomagal jim je duhovno a tudi materialno.

Na koncu je govornik povezal svoje izvajanje z Bazovico, ki jo je prikazal kot simbol slovenskega upora proti tujemu nasilju. Omenil je bazoviške junake in njihove žrtve povezal z žrtvami vseh naših ljudi, delavcev, kmetov in intelektualcev, ne nazadnje onih tisočev Slovencev, ki so med drugo svetovno vojno zgoreli v plinarnah tržaške rižarne, ki so darovali narodu svojo največjo dobroto, življenje, ki so se bojevali za svobodo, za človekovo dostojanstvo, za socialni in gospodarski napredek, za slovenski jezik in slovensko kulturo in so ohranili slovenstvo v današnje dni.

Prejeli smo

NEPRIMERNA PISARIJA

Goriški nadškofijski tednik »Voce Isontina« se je zadnji čas jedko razpisal proti Slovencem in Furlanom. Nedavno se je na prvi strani izrekel proti »apartheidu« Slovencev, kar bi po njegovem gledanju pomenil samostojni okraj za slovenske šole. Glede sosveta za slovensko manjšino pri goriški občini je zatrjeval, da obstaja nevarnost, da svet postane organ ne-nenih zahtev (organo rivendicazionista). Glede zahteve slovenskih svetovalcev, da govorijo v izvoljenih upravnih svetih v lastnem jeziku, pa goriško nadškofijsko glasilo meni, da bi v tem primeru morali poiskati ustrezne tolmače v Ljubljani, češ da v naši deželi ni primer-nih ljudi, ki bi tako delo zmogli.

Že to slednje kaže na nepoznavanje in ne-umevanje narodnostnih razmer v naši deželi, ki vladata pri uredništvu lista »Voce Isontina«. Po takšni logiki bi morali namreč v Kopru, kjer vlada dosledna dvojezičnost, iskati ustrezne tolmače ne bliže kot v Benetkah ali pa še dalj, ker je italijanska skupnost v Koprščini dejansko še manj številna kot pa slovenska pri nas.

Ker takšna »krščanska« stališča na straneh gorikega tednika niso mogla ostati brez odziva s slovenske strani, t.j. pri goriškem sloven-skem tedniku, je omenjeni list odprl nov po-govor z naslednjo »utemeljitvijo«:

Z naše strani torej nikakršen namen na-sprotovanja ali kritiziranja, brez poznavanja (samega) vprašanja. Vodila nas je edinole za-vest, dojemati sožitje v spoštovanju in odkri-tem soočenju...

»Voce Isontina« istočasno ne da miru tudi Furlanom. Listoma »Int Furlane« in »Corriere del Friuli« očita fanatizem, pri čemer ju pisec C.M. spravi v en koš s Slovenci, toda na na-čin, ki za škofijski list nikakor ni primeren, tr-deč naslednje:

Slovenci kot Furlani ne utemeljujejo, grejo se bitko s povešenimi rogmi, enaka propadlost (degenerazione) na osebnostni ravni, ponesre-čen spodrsrlaj onih, ki jim za lok manjka pu-ščic...

Ne glede na omalovaževalen in neprimeren ton se tudi ni mogoče strinjati z goriškim ško-fijskim listom v tem, da hoče vedeti bolj od prizadetih Slovencev ali Furlanov, katere pra-vice jim pritičejo, oziroma kaj je za njih edino prav in dobro. Kje šele, da bi v svojih gledanjih ta list sploh omenil naravno in božje pravo pri obravnavanju narodnostnih in jezikovnih vpra-šanj. Zato izzveni toliko bolj neiskreno zatrje-vanje, da pri listu želijo od srca, da bi se soo-čenja z dejstvi v zvezi z manjšinskimi skup-nostmi mogla in morala nadaljevati, vendarle da samo na ravni »resnosti« in vedrine.

Za resno obravnavanje je seveda treba bolj resnih stališč, kot pa trditev o tolmačih iz Ljub-ljane, za zagotovitev pravice slovenskih pose-gov v izvoljenih svetih. In za resno obravnavan-je narodnostne problematike bi pri »Voce Ison-tina« morali že nekoliko bolj poznati svoje slo-venske sodeželane.

p.h.

—o—

Izšla je nova številka biltena »Sloveni in Ita-lia«, z datumom 30. april, in prinaša članke o določilih za zaščito slovenske manjšine v zako-nu ratifikacije osimske pogodbe, o dveh reso-lucijah tržaške pokrajine o pravici za uporabo slovenščine, o stališčih glede avtopostaje pri Fernetičih in o možnosti, da lahko dežela uve-de pouk slovenščine v italijanskih šolah.

O bledičnih listih in nepismenih izobražencih

V skovikanju »Čuka na obelisku« v »Mladi-ki«, ki ugame sicer marsikakšno pametno, pa smo slišali zadnji čas noto, ki je bila hudo rez-ka in kliče po odgovoru. V zadnji številki je bilo namreč zapisano pod naslovom »Natečaj«: »Čuk razpisuje natečaj za najlepšo BLEDIČ-NOST med slovenskimi zamejskimi listi... itd.«

Potem pojasnjuje, v čem naj bi bila ta ble-dičnost: »čutiti strogo zamejsko, v matičnih za-devah ne iti preko supermarketov od Nove Go-ricice do Kopra, v nobenem primeru ne omeniti Kocbeka itd...«

Očitno je sicer, da to ne more veljati za Novi list, kjer je bilo Kocbekovo ime in delo vedno cenjeno in pogosto omenjeno in kjer smo se vedno z ihto borili proti mentaliteti »za-mejstva«, o čemer priča še naša prejšnja števil-ka, ter smo vedno segali tudi v zadevah matič-nega naroda dalje od Nove Gorice in Kopra, skušajoč enakopravno vpletati tudi našo kulturno in narodnostno komponento v strukturo sodobnega slovenstva in izraziti njeno specifič-nost, kritičnost in pluralistični značaj. Toda ker je Novi list omenjen tudi v drugem člančiču v zvezi »ne v kakšni brezbarvnosti à la Novi list«, nas to sili, da odgovorimo.

Pravijo, da ima vsak narod režim, kakor si ga zasluži. Isto tako bi lahko rekli, da ima vsak narod — ali manjšina — tisk, kakor si ga zasluži. Pri nas je mnogo frazarjenja o tem, kako je fašistična oblast med obema vojnama zatrla slovenski tisk na Primorskem, toda če bi danes oblast zatrla slovenski tisk, bi se veči-na naše manjšine tega komaj zavedla. S tem hočemo reči, da večina naše javnosti ne živi s slovenskim tiskom, ga ne podpira, ne bere in ne sodeluje v njem, ampak sega samo po tujem tisku.

Predvsem pa je brezbrizna dō našega tiska naša izobražena plast. V Trstu in Gorici živi gotovo nad tisoč slovenskih izobražencev, a ze-lo redki so med njimi takšni, ki bi kakorkoli sodelovali z našim tiskom. Če že dobivajo kak list, ne plačujejo naročnine — v tem pogledu so lahko preprosti in revni ljudje lahko za vzgled izobražencem in bogatim — in nikoli ne napišejo niti vrstice vanj. Pojem izobraže-nost predpostavlja tudi to, da se izobražen člo-vek zaveda važnosti tiska v današnji družbi, tu-di v slovenski družbi, in predvsem važnost svo-

bodnega tiska ter da bo zato sodeloval z njim vsaj v obliki občasnih »pisem uredništvu« ali s kakim člankom, čeprav samo s svojega poklic-nega področja. Poleg tega je toliko problemov, ki terjajo, da se izobraženec izreče o njih, da pove svoje mnenje. Toda povprečni slovenski izobraženec je gluhi in slepi za te probleme, če sodimo po njegovih odzivih v tisku. Le zelo redkokdaj se zgodi, da bi se kdo oglasil s ka-kim »pismom uredništvu« in povedal svoje mne-nje o tem ali onem, npr. o splavu, o dogajanju v Italiji ali na Koroškem. Toliko je naših last-nih problemov, ki izzivajo taka zavzemanja sta-lišča, od političnih do socialnih, kulturnih, go-spodarskih, ekoloških, šolskih itd., toda skoro nihče se ne oglašajo.

Razen redkih in častnih izjem ne čuti no-ben slovenski izobraženec potrebe, da bi po-vedal svoje mnenje o tem ali onem problemu. Na Tržaškem in Goriškem imamo na desetine, če že ne kakih par sto takoimenovanih pesni-kov in pisateljev, toda članka za list ne zna ali si ne upa napisati nobeden od njih. Če že kaj napiše, napiše za kak italijanski tednik ali za kako tujo radijsko postajo, ker honorirata pri-spevke, medtem ko slovenski tedenski tisk tega ne more, ker ekonomsko pač komaj životari. »Čuk« naj vpraša samega sebe, kdaj je zadnjič objavil kak članek ali »pismo uredništvu« v kakem tukajšnjem slovenskem listu. V tujem tisku je vse polno takih dopisov uredništvu, v slovenskih listih pa se le poredko pojavi kako tako pismo.

To je krivo »brezbarvnosti« Novega lista in — kot smo pričrčani — tudi drugih naših li-stov. Ko bi ljudje zares sodelovali z njimi, bi bili polni problemov in »barve«. Ali pa mogoče naši izobraženci mislijo, da naj bi obvladali in vodili računa o vsem razponu slovenskih, za-mejskih in svetovnih problemov samo malošte-vilni in od nikoder plačani — razen malenkost-ne mesečne nagrade — uredniki listov? Tudi pri najboljši volji in tudi če bi jim za zaposle-nost drugod, služba za vsakdanji kruh, to do-voljevala, bi tega sami ne zmogli in bi te »brez-barvnosti« ne mogli odpraviti. Izražalo bi pač samo lastno mnenje. Toda tudi za tem, kar je danes najti v Novem listu in v drugih naših listih, tiči veliko truda in skrbi za kvaliteto, za

(Dalje na 8. strani)

Iz Goriške

Smrt plemenite žene

V torek 27. aprila zvečer je v goriški bolnišnici nenadoma prenehalo biti plemenito srce gospe Lojze Zucchiati poročene Dilena v njenem 73. letu. V četrtek 29. a1 prilja predpoldne smo to vzorno ženo, preskrbno mater in dobro nonico pospre-mili ob veliki udeležbi sorodnikov in po-grebcev s tostran in z onstran meje od bolni-nice v farno cerkev sv. Vida na Pla-cuti. Mašo zadušnico je daroval farni žup-nik, somaševal je g. Herman Srebrnič, to-majski župnik, rojak iz Medane. Velikispre-vod od Placuta do mestnega pokopališča je zaključil poslednjo pot drage pokojnice. Po-ožili so jo v rodbinsko grobnico.

Pred 50 leti je pokojna gospa Zucchiati poročila g. Ettore Dilena iz Furlanije, upok. svetnika od Monte di Pietà. Zgodaj pa je v

to družino posegla prebridka smrt, ko je prvorojenec Avgust, komaj absolvirani pro-fesor kemije postal žrtev poklica pri poiz-kusih v fizičnem laboratoriju. Ostali so ji-ma trije otroci.

Dobrosrčna pokojnica je bila najmlajša hčerka znane rodbine Antona Zucchiati, dolgoletnega župana v Medani. V Dilenovo družino je prinesla vedrost odprtega zna-čaja, veselje družinske sreče, pridnost go-spodinje. Ljubila je rodno briško zemljo, kakor je ljubila svojo družino. To dvojno neskajeno ljubezen bi gotovo rada izpo-vedala in obnovila ob zlati poroki, ki bi jo slavila v tem mesecu maju.

Žalujoči družini Dilena in sorodnikom naše iskreno sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije »Most«

Nova številka revije »Most« se predstavlja v novi tiskovni opremi, kar zadeva ovitek. Težave pa povzročajo branje črk na platnicah Novost je tudi v tem, da je revija opustila dvojezičnost. V tej številki najdemo samo slovensko besedilo.

Uvodni članek, ki ga je napisal Aleš Lokar, ima naslov »Zamejski politični položaj ob novem letu«. Škoda, da je Lokar uporabil odurno besedo »zamejski«, ki nima nikakega narodnostnega in političnega pomena in že sama po sebi pomeni nekaj odrinjenega, kar je »onkraj«, torej »za mejo«. Ta beseda bi imela pomen za Slovence v Sloveniji, za katere smo tukajšnji — in koroški ter rabski — Slovenci za mejo, nima pa smisla, da to mi sami uporabljamo zase, ker se s tem sami projiciramo še bolj »za mejo«. Bolje bi bilo reči »Politični položaj slovenske manjšine v Italiji ob novem letu«. Lahko pa bi bil zapisal tudi enostavno in jedrnat »Naš politični položaj ob novem letu«.

Lokar razpravlja med drugim o vprašanju, če bi bila možna enotna politična ali bolje rečeno narodnostna — on pravi etnična — stranka za vse Slovence v Italiji, stranka takega tipa, kot jo imajo Južni Tirolci, in pride do zaključka, da ni možna, dokler se ne pojavijo drugačni pogoji in drugačne potrebe. »Vendar verjetno ne iz sedanjih izhodišč«, pristavlja avtor. Po njegovem smo Slovenci preveč razblinjeni med najrazličnejše idejne skupine in sploh precej individualistično usmerjeni, poleg tega pa ni med nami (vsaj doslej še ne, dostavlja) moralne avtoritete, ki bi ji bila pripravljena velika večina naših ljudi enotno slediti. Prepričan je namreč, da je moralna avtoriteta pred politično in da je šele ta pogoj politične. Kaj pa je mislil s tem povedati, ni pojasnil. Članek izzveni v izjavo: »Nisem pa pesimist za prihodnost. Kljub vsej razcepljenosti nas počasi razmere silijo v enotnost«. To zahtevajo podobni, če ne

enaki interesi vseh tukajšnjih slovenskih skupin, »kar se tiče naših pravic in ukrepov, ki bi nam omogočili, da bi relativno samostojno živeli, se razvijali in se uspešno zoperstavljali asimilaciji« pravi Lokar, ki potem še definira vlogo revije »Most« v tem širšem kontekstu.

Korošec Pavel Zdovc je napisal razpravo »Mladjevska literatura in Mladje v koroški družbi«. Pravzaprav je to besedilo predavanja, ki ga je imel Zdovc maja lani v Celovcu. Zdi se, da je usmerjen bolj ekstremistično, in trdi: »Zadnji slepci med koroškimi Slovenci so spregledali bankrot kontaktnih razgovorov na Dunaju in totalni polom politike zaupanja v vodilni avstrijski stranki, v socialdemokrate in konservativce. Tu gre — trdi Zdovc — za vprašanje, kako so vplivali ti dogodki in razmere na razvoj revije Mladje in mlade koroške slovenske literature in kakšen je bil njun odziv ali odmev.

Njegov odgovor se glasi: iz njiju so napravili realistično angažirano literaturo. Žal Zdovc

ne razkrije, kaj preostane koroškim Slovencem, če nočejo sicer težkega dialoga z avstrijsko demokracijo in boja v njenem okviru, in kje vidi kako drugo alternativo.

Irena Žerjal je zastopana z razmišljanjem oziroma esejem »Spet Mahalija«, o preteklosti, sedanjosti, o prejšnji in sedanji generaciji, o morju, o borih, o otoku, pevka jazza Mahalija je le simbol in skupni imenovalec razdrobljenih miselnih poblikov. Sledita besedili dveh predavanj Tarasa Kermaunerja v Trstu »Srečanja z Borisom Kidričem« in »Srečanja z Josipom Vidmarjem«. Kermauner ima živahen slog in zna prijetno pripovedovati vendar pa ne moremo izluščiti iz obeh besedil nič resnično važnega, zato je težko razumeti, zakaj se je sploh odločil za to kramljanje. Stanko Janežič je prispeval dve pesmi, Jolka Milič polemizira na svoj bujni in temperamentni način z Markom Kravosom, zaključuje pa se revija z dvema zapiskoma Aleša Lokarja: »Ob smrti Johanna Dittricha«, to je bil župnik nemške občine v Trstu, spoštovanja vredna, polna osebnost, in je nedavno umrl, in »Majska beležka«, v kateri je spet spregovoril o znanem Kocbekovem intervjuju oziroma o zadevi Kocbek, kot ji pravimo. Čutimo, da Lokarjeve simpatije ne gredo vse v eno smer, a vendarle Kocbek potegne krajšo.

J. Š.

NAŠA LEDINA

Reči: malič še ni greh, reči hudič pa je že kletev; nekoliko lažje je zlodej. Posebno huda kletev je »hudič preklet« ali pa samo »preklet«, še huje pa, če je izrečena s togoto in jezo, s krepkim glasom.

Besedi šaprun in kašmundr se tudi rabita pri okreganju, nista pa hudi. Pomenita pa označijo pretvarjanja, če se kako dekle neresno lišpa, gleda v ogledalo, hoče biti finejša od kmečke vsakdanjosti.

Od zunaj ogriziti pomeni ograntati.

Nekaj zrešiti bi popolnoma odgovarjalo nem. losbinden.

Nekateri mislijo, da je v izrazu b'zgnati še oni češki ali slovaški »vygnati«. Podobno pa se v tolimskih hribih rabi tudi b'dežela, v pome-nu zunanji svet. Rečejo »vune, v b'deželi«, vse, kar je zunaj njihovega domačega sveta.

Ohlapien se reče ohlavljen. Ograjen svet je ograjnica.

Ovedeti se pomeni zavedati se in dojemati znova svet okrog sebe. Prvo ni opazil, da ga hoče drugi potegniti, potem pa »se je ovedel«.

Soparica ali kuhlica poleti je tudi tonf.

Namesto tlačiti je vedno peštati (pestiti?) Ali od it. »calpestare«?

Bežgati je isto kot »knjižno« robkati npr. sirk. Pečkati pa nekaj brkljati, nem. bastel.

Skočiti z enim samim zaletom, z mesta, je pojeti. Tako lahko pojmem čez jamo, čez jarek z enim skokom.

Potranati je isto kot pobiti se. Utarnati se pa pasti pod pot, polomiti se.

Kar je preperelo, se spere (od sprati). Kar je od sonca presušeno, se je scrlo. Ohladiti in po vrhu nekoliko strditi je pohreniti, jed ni več dobra.

Ob sončnem zahodu megle podgorijo, ako rdeče žarijo.

Kar je zelo suho, je smajno. Debel in nizek čok je trš.

Za spoznanjce pomeni čisto malo, malce, toliko da se spozna.

Srednjevelik, krajši čok je tajla. Tleče poleno

je oglovna, samo skrojeno kratko poleno pa kalovica.

Postovka je šprenca.

Siliti v nekoga govoreč je žizniti v koga. Glasno in grdo jokati se reče brlati (se).

Kdor preveč žlobudra je žlobudra, govori brez povezave, blebeta.

Ščavle (ščavje) je trdo rastlinje, nekako do kolen, ako rase na vlažnih tleh.

Mehkejšje, prav tako veliko rastlinje pa je halamoje.

Vreme se bo zمندalo ali zmandalo pomeni spremenilo.

Leseni navoj, na katerega je navita šivalna niti (cvirn), je tatajc. Ljubkavalno, ko se ga da otrokom za igro, tataj, tatajčk. Valiti se po gri-vi se reče tačati se!

Drva se kroji, nakrojene kalovnce se deva v tase (skladovnice). Tasa je znana tudi v dru-gojezičnem alpskem svetu.

Uganka je uginalca, pravljica po pravcu.

Žbrenkel je bat pri zvoncu.

Šlevdrati je isto kot krevljati, krevsati, ose-ba je v tem primeru šlevder, šlevdrasta.

Sadje krasti, smukati, je comati. Tumpast po-top človek. Drzan pa srčen.

Cingati pomeni majati, gugati se.

Pogelca je pločevinasta ost pri vezalkah. Ra-bi se za pisanje pirhov z raztopljenim voskom.

—o—

ČE ŽELIMO DOBRO OLJE

V dolinski in miljski občini so oljke precej razširjene in dobre vrste, vendar pridelek ni najboljši kakovosti. Svoj čas je bilo temu krivo slabo poslovanje oljarne v industrijski coni, kjer so zmešali ves pridelek področja. Sedaj prevažajo kmetje oljke v Bassano, kjer jim oljke stiskajo posamič. Pridelek bi moral biti kakovosten, vendar se to zgodi le v redkih primerih. Vzrok tiči v malomarnem ravnanju z oljkami. Treba bi bilo nabirati oljke po stopnji zrelosti, odstraniti bi bilo treba vse gnile in poškodovane oljke, shraniti jih bi bilo treba zračno, ne pa na kupu ali v kakem košu.

LEV DETELA JE DOBIL LITERARNO NAGRADO »THEODORA KOERNERJA«

Pisatelj Lev DETELA je dne 23. aprila letos prejel avstrijsko nagrado za literaturo iz sklada Theodora Körnerja za sposebevanje znanosti in umetnosti. Podelili so jo v praznični dvorani dunajske univerze ob navzočnosti zveznega predsednika avstrijske republike Rudolfa Kirschchägerja. Sredi maja izide pri avstrijski založbi Roetter tudi Detelova v nemščini napisana knjiga »Legenden um den Vater« (Legenda o očetu). V okviru predstavitve tega svojega najnovejšega dela je imel pisatelj dne 2. aprila na Dunaju dobro obiskan literarni večer. Več literarnih nastopov bo imel ta mesec, ko bo med drugim v okviru dunajskih slavnostnih tednov bral 12. maja pred dunajsko mestno hišo in nastopil konec maja v okviru prireditve kulturne organizacije »Impuls Maria Schutz«.

Razen stalnih objav v slovenskem in nemškem tisku in radiu so prevodi Detelovih pesmi konec lanskega leta izšli v vodilni romunski literarni reviji »Secolul 20«, januarja letos pa tudi v pomembni ameriško-kanadski literarni reviji »The Malahat Review«.

Ena izmed teorij o Etruščanih

(Nadaljevanje s 3. strani)

ni«, so se Etruščani sami tako imenovali, kot meni prof. Berlot.

Vendar pa je treba reči, da Berlotove razlage doslej niso mogle prepričati večjega kroga znanstvenikov, ki se ukvarjajo s študijem etruščanskih zadev in zlasti jezika. V Berlotovi teoriji so namreč šibke točke, katerih se mu ni posrečilo — ali recimo, se mu še ni posrečilo — odpraviti. Naj jih tu naštejemo vsaj nekaj.

Predvsem prof. Berlot ne objavi v slovenskem tisku svojega sistema za tolmačenje etruščanskih napisov. Kdo jamči, da je njegov sistem branja etruščanskih besed pravilen? Moral bi objaviti svoj sistem tolmačenja na tako jasn in nedvoumen način, da bi lahko vsak znanstvenik sam kritično ugotovil, če je sistem uporabljen ali ne. S svojim, drugim ljudem neumljivim in nepoznanim sistemom branja in tolmačenja besed pride prof. Berlot do že omenjenih besedil, ki so podobna dozdevni praslovanščini. Toda tu je treba reči, da znanstveno obstoj praslovanščine ni ugotovljen in tudi ne ugotovljiv, ker ne obstajajo iz tiste dobe, vsaj kakšnega poltisočletja pred Kristusom, absolutno nikaki napisi v kakem jeziku, ki bi ga lahko imenovali praslovenskega, in sploh nikak dokaz, da so takrat sploh obstajali kaki Praslovani ali stari Slovani. Tudi jezikovna znanost še ni mogla dokazati, da je kdaj obstajal kak praslovenski jezik. Vsakršno pisanje o praslovanščini je čista hipoteza in če je kje omenjena kaka beseda, ki jo imajo za praslovensko, je opremljena spredaj z zvezdico, kar pomeni, da je samo hipotetična, samo domneva, ne pa da je dokazana. Ker torej prof. Berlot ne more vedeti, kakšna je bila praslovanščina, tudi ne more — govorjeno z znanstvenega stališča — primerjati besedil, ki jih je raztolmačil iz etruščanskih napisov, s takim hipotetičnim praslovenskim jezikom. Sklicevanje na praslovanščino torej z znanstvenega stališča odpade, kajti prve slovanske napise imamo šele iz 9. stoletja, izpričane pa celo šele iz leta okrog tisoč po Kristusu, to so ravno naši Freisinški ali Brižinski spomeniki. Časovna razlika med etruščanskimi in Brižinskimi spomeniki pa znaša tako kako pol drugo tisočletje.

Dvom lahko vzbujajo tudi dozdevni etruščanski glasovi. Znano je namreč, da starodavni evropski jeziki niso poznali šumnikov, posebno pa ne takih glasov, kot je »šč« ali »ž«. Ti glasovi so nastali v poznejši dobi z degeneracijo prvotnih glasov, glas š na primer iz dvojnegass, č iz ts oziroma tz in tako dalje. Bilo bi zelo čudno, če bi bili starodavni Etruščani poznali te glasove in jih govorili.

Nadaljni dvom nam vzbuja dozdevni pomen etruščanskih napisov, kot jih je prevedel prof. Berlot. V njih namreč ni nobene pravega smisla; vsebina je fantastična, stavki brez prave medsebojne zveze, v njih ni nobene racionalnosti, kaj šele kak preprost, jasn, slovesen in igriv ali kultni pomen, kot ga najdemo v grških, latinskih ali germanskih runskih napisih. Lahko bi rekli, da se nam reži iz teh dozdevnih etruščanskih napisov zmedenost.

Ko so torej živeli Etruščani v srednji Italiji, v vzhodni in srednji Evropi še ni bilo narodov, ki bi jih lahko označili po jeziku za slovanske. Ni ugotovljeno, da bi bil kak narod v Evropi tedaj uporabljal v svojem jeziku glasove, kot jih najde prof. Berlot v jeziku Etruščanov. Ni še razložil sistema s katerim je prišel do teh prevodov. Vsaka teorija glede takih stvari pa mora biti predvsem jasna, racionalna, razumljiva in dostopna za kritiko. S tem ni rečeno, da so tolmačenja in razlage prof. Berlota povsem zgrešene, nedvomno je pri svojem trudu prišel do marsikatega koristnega rezultata, toda spravlja etruščanski jezik iz časa tisoč ali vsaj petsto let pred Kristusom v zvezo z dozdevnim jezikom Slovanov je brez vsakega dvoma preveč drzno in neznanstveno. Morda pa se bo prof. Berlotu posrečilo, da bo spravil svojo hipotezo ali intuicijo v kake bolj racionalne in za znanstveno diskusijo plodnejše oblike in formule. Take, kakor so zdaj, pa lahko povzročijo le še večjo zmedo v sedanji gošči teorij o Etruščanih na eni in o Praslovanih ali Starih Slovanih na drugi strani.

fj

KDAJ SE JE ZAČELA ŽELEZNA DOBA?

Ameriški profesor Charles Milton, ki je preiskal kupe rudnih odpadkov v pradednem bakrenem rudniku v Timni, v Palestini, ki mu pravijo »rudnik kralja Salomona«, je objavil razpravo, kjer pravi, da se je železna doba začela verjetno okrog leta tisoč pred Kristusom v Sveti deželi. V odpadnem materialu oziroma žlindri omenjenega bakrenega rudnika je namreč našel tudi ostanke litega železa ki se je slučajno izločila iz rude hkrati z bakrom. In to je morda prvo železo, ki ga je človek kdaj stopil iz rude. Tisto rudniško žlindro datirajo v čas okrog 1.300 let pred Kristusom.

Kmalu potem so morali ljudje pogruntati, da je železo nekaj drugega kot baker, in odkrili, kako se ga da pridobivati, ter začeli izdelovati in uporabljati prve železne predmete. V Egiptu so celo našli železen meč, o katerem mislijo, da je bil skovan že kakih 1.350 let pred Kristusom, torej bi bil lahko prišel iz delavnice v Palestini. V Grčiji so znali topiti železo iz rude že okrog leta 1000 pred Kristusom. Točnega časa, kdaj je začelo železno orodje in orožje nadomeščati bronaste predmete, pa še niso mogli ugotoviti.

Sodobno kmetijstvo

Ne odlašati s košnjo

Prva košnja je možna že v fazi latenja trav. Vsekakor moramo poskrbeti, da bomo travo kosili pred cvetenjem glavnih trav v ruši. Tako preprečimo polaganje in gnitje travne ruše in krmljenje krav z malovrednim senom.

Za kaj pravzaprav gre?

Ko se nahaja trava pred cvetenjem, tedaj ima največ hranilnih snovi, največ beljakovin, ki so nujno potrebne mladim živalim in molzni živini. Hranilna vrednost dobrega sena je najbolj poceni oblika pridobivanja krme. Pridelovanje kakovostnega sena je sredstvo k zmanjšanju stroškov v živinoreji.

K pozni košnji sili večkrat slabo vreme. To je deloma res, toda izkoristiti bi morali pri košnji vsako krajše obdobje lepega vremena. Enostavno treba je začeti s košnjo v pravem času. Vedno ne bo vreme nujalo. Čim starejša je trava, tem manj beljakovin in rudninskih snovi vsebuje, poveča se pa delež težko prebavljivih snovi.

S košnjo začnimo načrtno, da bomo pravočasno pokosili vsaj večino travnikov, začnimo s košnjo že ob latenju trav. Tako bomo preprečili, da nam bo trava na ostalih travnikih dozorela. Skratka, začeti moramo s košnjo še pred polovico maja, tako da večino travnikov pokosimo še pred koncem meseca. Zgodaj pokošen travnik največkrat dobro izkoristi del zgodnjepoletnih padavin. Na ta način je možnost izdatne otave večja.

Važno je gnojenje po prvi košnji

S košnjo odnašamo s travnika tudi gnojilne oziroma hranilne snovi, katere moramo zemlji vrniti z gnojenjem. Po prvem odnosu posujemo na hektar travnika 150-

200 kg polnega gnojila z visokim deležem dušika (N), torej z razmerjem NPK 18:8:9. Tako razmerje je bolj primerno kot 10:10:10, razen če želimo povečati delež detelj v travnati ruši. Dobro gnojen travnik bolje prenaša sušo in tudi trava hitreje dozoreva.

Pregled strojev pred košnjo

Kdor ima kosilnico in se pripravlja h košnji, naj pregleda motor, če dela brezhibno, da ne bo imel težav pozneje na travniku. Redno je treba podmazati stroj in trdno priviti vse vijake na kolesih. Priporočljivo je tudi pregledati prste in prstna rezila na grebenu in ugotoviti, če so dovolj pritrjeni. Ne bo odveč imeti na zalogi nekaj prstov, nožev in prstnih rezil, torej delov, ki se pri košnji največkrat pokvari.

Važnost spomladanske paše

Rekli smo, da ima sočna trava največ hranljivih snovi. Taka krma je tudi najbolj poceni. Prehod z zimskega krmljenja na pašo ali zeleno krmljenje ni enostaven oziroma brez težav, zlasti ne za mlado živino. Prehod je treba izvesti postopoma, kar dosežemo s povečanjem obrokov visoko prebavljive sočne krme z dodatki rudnin. Mineralno mešanico je dobro pokladati že prej, v prehodnem obdobju pa jo povečamo. Ne smemo pokladati mineralnih dodatkov komaj tik pred začetkom paše. Mlada paša vsebuje veliko vode, beljakovin in lahko prebavljivih ogljikovih hidratov in suhih snovi. Zaradi tega prihaja do nezadostne fermentacije v želodcu. Posebno ko je driska močna, je primerno pokladanje mineralne mešanice. Mlado travo moramo torej mešati s senom in rudninsko mešanico (150-200 gr na dan na kravo). Prehod iz zimskega krmljenja na pašo mora trajati vsaj 8-14 dni.

Dekle z zaprtimi očmi

64

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

»...Ljubite torej ono, kar je visoko, kakor ledenik, ki ga vidite tamkaj v vznožju sinjega neba, ko pridete iz gorske cerkve...; kakor on, vrzite iz svojih duš vsakršno umazanost...; kot on dvignite slednjič vsako dušo, ki se približa vaši duši, tja do dne, ko vas bo On, ki se imenuje *Vsevišnji*, spoznal za vredne svoje visočine in svoje neskončne slave...«

Ludvik Hughe gleda Marijo Durand. S svetlimi očmi, rožnatimi lici drhtečimi nosnicami pije te besede, kot se pije močen napoj ... Tudi ona je visoka ..., tudi ona je či-

sta..., tudi ona dviga neizprijene duše, ki se približajo njeni...

Da bi zadržala v sebi ves vonj pridigarjevih misli, skloni Marija Durand glavo v svoje roke z belimi rokavicami... Ludvik Hughe vidi le še tiste plave lase in drobno roko, na kateri se blešči verižica.

Za koga moli ljubljena...? Za svojce...? Kdo ve...? Mogoče še za nekoga drugega!

Ali je ohranila kak spomin na družino Hughe? Ali pa ga je pregnala iz svojih misli, vsakršen spomin nanjo, celo na mladeniča, ki jo je vendarle obkrožal s tiho, a tako globoko naklonjenostjo...?

Ali pa...? Ali pa...? In on se oklepa upanja, da ostaja ime Ludvik Hughe kljub temu sladkost, modra cvetka v neskončni žalosti vsega ostalega...

In mladenič začuti ost, kesanja.

Če pomisli, da je imel pri sebi, pod svojo streho, to bitje telesne ljubkosti in duševne lepote... in da ga ni znal braniti zoper slinasto krastačo in ga obdržati...!

Ah, ko bi se dalo začeti znova!...

Ampak na svetu se da le malo reči začeti znova!...

Velika maša je končana. Župnik da blagoslov množici, ki že odhaja v prosto naravo, sonce in gore.

Ludvik se potuhne ob zidu v mraku za stebrom in gleda, kako odhajata obe mladenki, ter jima od daleč sledi...

O, njima se kar nič ne mudi!... Očitno ni

tu več sovražne Melanije ali podlega Celestina. Zabavata se ogledajoč si zelene kamne, agate, prstane in čaše v izlozbi neke trgovine... Kupita si sladoled in sladkorčke.

Za hip je Ludvik Hughe celo v nevarnosti, da ga dekleti zasačita, kajti nenadno se obrneta proti pisarni za gorske vodnike.

Tam čakata nanju dve muli, brčkone iz njunega hotela. Še se pozabavata s tem, da vpleteta v grivo vsake mule zelen trak, končno pa se le odločita za odhod. En vodnik jima pomaga v sedlo in Ludvik Hughe vidi, kako počasi odhajata v soncu, v tem nedeljskemu veselju navzgor v smeri proti Montenversu... na poti k lepemu obedu, ki ga Marija ne bo servirala v kapici in predpasniku pod karajočimi očmi gospe Hughe, ampak ki ga bo použila mirna in srečna sredi veličastne in prijazne narave, spominjajoč se morebiti, da ji je prejšnji mesec dajal Melanija ostanke vseh v zbunkano skledo Turka, svojega starega, bolehavega mačka, ki so ga bile spravile garje na drugi svet.

DEVETINDVAJSETO POGLAVJE

Ludvik Hughe jima je dolgo časa oddaleč sledil.

A ko se je pot za mule začela zoževati, se je moral ustaviti, kajti sicer bi bil kot to dopoldne edini pešec na tem potu nujno opazen in to ne da bi se bil pripravil, kot je želel, za prvo srečanje.

Sicer pa je bila vsaka nadaljnja poizvedba nepotrebna. Ludvik Hughe sedaj ve od ostalih vodnikov, da sta obe gospodični nastanjeni nad Chamonixom v čisto malem stanovanju hotela v Montevernu.

To mu zadostuje.

(Dalje)

POVEZOVANJE ŠPORTNE DEJAVNOSTI V ŠOLAH IN DRUŠTVIH

(Nadaljevanje s 4. strani)

javnosti — pa primerna za starost dijakov in enako privlačna za fante in dekleta. Rokomet je športna zvrst, ki najbolj ustreza tem zahtevam, da se ga hitro naučiti in doseči v njem zadovoljive rezultate v razmeroma kratkem času. Rokometa po društvih pri nas sicer ne gojijo, a prav rokomet nudi perspektive tudi taki skupnosti, kot je naša, da se uveljavi tudi v širšem merilu.

Predstavniki društev so nato podali pregled položaja v svojih društvih, ki ni rožnat zaradi splošnega pomanjkanja kadrov. Medtem ko so nekateri ugotavljali premajhno zanimanje staršev otrok, ki delujejo v športnih društvih, so drugi izrazili zadovoljstvo nad zanimanjem staršev (primer plavalnega tečaja v Lipici, ki ga je organizirala bazoviška Zarja). Vsi so se strinjali, da bi bilo treba več narediti za povezovanje športne dejavnosti v šolah s tisto v posameznih športnih društvih, pri čemer so pa naglasili, da bi tako povezovanje moralo zajeti predvsem osnovne šole. Prav okoli te točke se je razvila poglobljena in živahna diskusija, saj bi v luči bolj razširjene in intenzivnejše športne dejavnosti glavna vloga morala sloneti na učiteljih, deloma tudi na vzgojiteljih v otroških vrtcih, če že želimo tudi pri nas iti po sodobnejših poteh. Pomanjkanje telesne vzgoje v predškolskem in osnovnoškolskem obdobju v Italiji in torej tudi pri nas predstavlja hudo oviro k splošnemu zboljšanju na tem področju. Poseben problem pa predstavlja usposobljenost učiteljev in vzgojiteljev za posredovanje pravilne telesne izobrazbe. Glede na slabo telesno pripravljenost in nizek delež v športu aktivnih dijakov naj bi se napor za odpravo tega stanja osredotočili v učnih in vzgojnih ustanovah, v katere začne otrok najprej zahajati. Ne glede na dejstvo, da bo pomanjkanje usposobljenih kadrov pomenilo hudo oviro na poti k sodobnejšim razmeram na področju telesne vzgoje, so bili prisotni soglasno za to, da se začne delati v tej smeri.

Za začetek naj bi vsako športno društvo sto. pilo v stik z osnovno šolo v domačem kraju kot s temeljno krajevno šolsko ustanovo in tako začelo reševati na najširši osnovi problem sodobne telesne kulture. Na prihodnjem sestanku, ki naj bi ga sklicali v jeseni še pred začetkom šolskega leta, pa naj bi preverili, kaj je bilo v tej smeri narejenega, dodatno naj bi takrat tudi razpravljali, kaj naj se konkretno ukrene, da bo srednješolska mladina aktivneje in bolj množično delovala v domačih športnih društvih.

O bledičnih listih...

Nadaljevanje s 5 strani

informacijo in informiranje, za oblikovanje in spodbujanje našega javnega mnenja, za reševanje naših in splošnih problemov, npr. narodnostnih, političnih itd.

Novi list res ni nikdar kazal strastne ihte za ta ali oni tabor, hotel je biti in ostati objektivni. Toda bil je edini, ki ni nikdar zatajil načela o političnem pluralizmu in poštenosti v informiranju, ki se ni oziral na to, če se komu zameri ali ne, ki je izražal tudi kritične misli tako o matični domovini kot o Slovenski skupnosti in do italijanske politike, edini, ki se ni nikoli navdušil za psevdo-folklorno-komercialno ljubljansko »ohcet« in za teze dr. Zalokarja, ko so jih vsi drugi navdušeno ponatiskovali, prvi ki je opozoril na to, da se bo zgrešeni referendum o razporoki politično maščeval Krščanski demokraciji, prvi pri nas, ki je opozoril na nevarnost, da bo pretiravanje Allendeja ali portugalske komunistične partije sprožilo reakcijo desničarskih sil, prvi, ki je obravnaval problem koprške škofije, kot tudi nujnost ustanovitve še kakšne druge slovenske škofije, prvi, ki je začel v novi luči osvetljevati problem slovenske zgodovine in slovenskega jezika, čemur je dal npr. priznanje tudi Tomaž Pavšič v svojem članku v naši zadnji številki N. l. je bil prvi, ki je izrazil kritiko na brezbriznost sindikatov za narodnostni problem na Tržaškem in Goriškem in spodbujal delovanje organizacije »Slovenski delovni ljudje v Italiji« ter dal prostor mislim njenega pobudnika Borisa Gombača. V marsikaterem pogledu je zavzemal in zavzema

Novi list ne le nekonformistična, ampak naravnost revolucionarna stališča. Naše članke smo našli ponatisnjene v reviji »Prostor in čas« in raznih slovenskih tednikih in revijah v matični Sloveniji, na Koroškem in v svetu.

Če torej danes kdo govori o »brezbarvnosti« Novega lista, ali ga ne bere ali ne jemlje resno ničesar, kar najde v njem, pričakuje nekaj drugega. Kaj? Da se z vso strastjo priključimo enemu samemu taboru, opustimo načelo idejne pluralizma, kritičnosti in objektivnosti (ki ni nikoli »brezbarvna«), in začnemo prinašati ideološke klišeje in mogočne grozilne in obsojajoče fraze na račun tega ali onega? Da začnemo gledati samo nazaj in »priznamo« razdelitev slovenskega naroda na dva dokončno ločena tabora, med katerima ni nič več skupnega, niti slovenstvo in dober namen? Toda tega ne moremo storiti, kajti Novi list gleda naprej, hoče gledati naprej in biti med tistimi, čeprav morda še maloštevilnimi, ki hočejo Slovence spet naučiti, da shajajo drug z drugim kot omikani ljudje in da se začnejo spet čutiti kot en narod, čeprav z raznimi idejnimi in magari tudi političnimi skupinami, a vedno v okviru omike in medsebojnega spoštovanja.

»Čuk« naj le veselo skovika naprej, a naj ne skovika nepremišljenih, neresnih in krivičnih trditev.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51